

Krk i Hvar postaju prvi samoodrživi otoci po danskom receptu

'Stanovništvo je počelo rasti, proizvodimo vrhunsku i kvalitetnu hranu, turizam se razvija snažnije nego ikada, a transformirali smo i energetske sustav, od čega profitiraju stanovnici našeg otoka', kaže Winnie Grosbøll, gradonačelnica danskog otoka Bornholm

'Zelena energija na otoku ne stoji ništa više nego što smo trošili kad smo koristili veće udjele ugljične energije', o danskim iskustvima kaže Winnie Grosbøll

Otoci mogu ostati, ali i postati mjesta za dobar život i prosperitetnu budućnost njegovih stanovnika ako se kvalitetno osmisle i pripreme projekti održivog gospodarenja otočnim resursima koji će omogućiti ekonomski prosperitet stanovništva. To je zajednički zaključak dvaju konferencija pod nazivom „Pametni otoci“ (Smart Islands) koji su sredinom listopada u organizaciji veleposlanstva Kraljevine Danske održani u Krku i Hvaru, na kojima su vlastita pozitivna iskustva o energetske tranziciji, okretanju ka obnovljivim izvorima energije, upravljanju otpadom i održivom turizmu govorili načelnici dvaju danskih otoka - Bornholm na Baltičkom moru i Samsø na Sjevernom moru. Konferencije su okupile veliki broj predstavnika lokalnih, regionalnih i županijskih uprava, predstavnike neprofitnih organizacija, državnih i privatnih tvrtki, a žustra rasprava pokazala je da su otočani i te kako zainteresirani za ovakve teme koje pružaju mogućnost napretka otočne sredine i prije svega zadržavanje stanovnika na otoku.

Gradonačelnik otoka Samsø Marcel Meijer za Megawatt je ispričao da njegov otok, zahvaljujući ulaganjima u obnovljive izvore energije, proizvodi dovoljne količine električne energije za vlastite potrebe, a oko 60 do 70 posto viškova šalju u dansku elektroenergetsku mrežu. „Struju proizvodimo uz pomoć vjetroturbina snage 1 MW i 2 MW te solarnih elektrana i kućnim vjetroagregatima snage šest kilovata (kW), za grijanje koristimo također obnovljive izvore - toplinska postrojenja na otpadnu slamu, solarno grijanje i toplinske pumpe“, objasnio je Meijer. Činjenica je da u projektima obnovljivih izvora financijski sudjeluju sami otočani. „Lokalna uprava i otočna kućanstva zajednički su uložili svoj novac u obnovljive izvore kupnjom udjela u energetske projektima i primjenom obnovljivih izvora energije u vlastitim domovima. Od početnog skepticizma u 90-ima usredotočenost na kružnu ekonomiju postala je način života za stanovnike našeg

otoka“, kazao je Meijer.

A kako je sve počelo, pitamo našeg sugovornika. „Danski ministar okoliša Svend Auken, koji je tu dužnost obnašao na početku 90-ih godina prošlog stoljeća, odlučio je pokrenuti natjecanje među danskim otocima, potaknuvši ih na prelazak na obnovljive izvore energije u roku od 10 godina kako bi dokazao da otoci mogu postati zajednice koje proizvode nula posto ugljičnog dioksida. Samsø je tada izradio Energy Action Plan koji je najbolje ocijenjen i nagrađen te smo izabrani za Otok obnovljivih izvora energije. No nešto nas je dodatno motiviralo na taj zaokret. Krajem 90-ih, kada su započeli energetske projekti, na otoku je zavladao velika nezaposlenost i stanovnici su počeli odlaziti sa Samsøa. Energetske projekti bili su prilika da pokretanjem novih radnih mjesta i poslovnih prilika potaknemo ljude da ostanu na otoku“, objasnio je Meijer i dodao kako su i problemi zaštite okoliša počeli posebno zanimati otočane.

Meijer kaže da su otočani vrlo brzo osjetili pozitivne rezultate pokrenutih projekata. „Napredak se vidio prije svega u turizmu koji je postao sve važniji za lokalno gospodarstvo. Samsø je atraktivan zbog svojih plaža, krajolika i prirode, ali ono čime posebno privlači goste su otvorenost i prijateljsko okruženje. Naši projekti predstavili su Samsø kao aktivnu lokalnu zajednicu s naglaskom na međusobnom poštovanju i zelenim vrijednostima. Uz to, svake nas godine posjeti i nekoliko tisuća posjetitelja koji ciljano dolaze vidjeti naše energetske projekte“, kaže Meijer.

Naš sugovornik tvrdi da su energetske projekti snažno promijenili duh na otoku. „Vidjevši rezultate zajedničkih napora građani su se ohrabрили i odlučili ulagati i u ostala područja poput organske poljoprivrede, širokopojasne internet mreže, pa čak i u trajektne usluge. Razvili smo kulturu održivosti i omogućili stanovništvu da aktivno sudjeluju u formiranju novih politika u poljoprivredi, gospodarenju otpadom i vodnim resursima“, objasnio je Meijer i dodao kako je „zeleni“ imidž otoka privukao

nove turiste, potaknuo zapošljavanje otočana i pridonio odluci brojnih Danaca da se nasele na Samsøu.

Gradonačelnica otoka Bornholm Winnie Grosbøll kazala nam je kako je priča o energetske projektima na nezinom otoku vrlo slična onoj na Samsøu. „Ideja o razvoju strategije za otok - Bright Green Island - pojavila se 2007., a započela je kao svojevrsna strategija preživljavanja jer se Bornholm usred financijske krize suočio s problemom odljeva stanovnika. Potaknuli smo razgovore o tome što učiniti kako bi Bornholm postao održivi otok, kako omogućiti ekonomski rast, potaknuti turizam i spriječiti pad stanovnika te motivirati nove stanovnike da dođu živjeti na naš otok“, kazala je Winnie Grosbøll. „Pozvali smo veliki broj otočana na trajekt, plovili smo oko otoka 24 sata i intenzivno raspravljali o

Gradonačelnik Hvara Rikardo Novak kaže da se Hvar godinama usmjerava prema projektima održivog razvoja, a novi Zakon o otocima stvorio je pozitivnu klimu

mogućnostima otoka u budućnosti. Ishod je bio strategija razvoja otočne zelene ekonomije u kojoj smo definirali našu ambiciju za sljedećih 18 godina. Želja nam je bila privući nove poslove koji bi zadržali ljude na Bornholmu, razviti projekte brige o okolišu na otoku, razviti nove oblike turizma i posebno proizvoditi čistu energiju“, tumači naša sugovornica i dodaje da su paralelno počeli stvarati nove poslovne modele za proizvodnju ekološke hrane u suradnji s lokalnim poljoprivrednicima i proizvođačima.

„Danas, gledajući unatrag, ova je strategija bila presudna. Bornholm je uspio postići većinu ciljeva zacrtanih u strategiji. Prvi put u 15 godina stanovništvo je počelo rasti, proizvodimo vrhunsku i kvalitetnu hranu i po tome smo poznati u Danskoj, turizam nam raste snažnije nego ikada, a transformirali smo i energetske sustav, iz čega profitiraju i naši stanovnici. Činjenica je da nas zelena energija na otoku ne košta više nego što smo trošili kad smo koristili veće udjele ugljične energije“, objasnila je Winnie Grosbøll i dodala kako ih čeka još mnogo problema koje treba riješiti, posebno onih koji se tiču prijelaza na čišće oblike transporta i smanjenja potrošnje energije u tvrtkama i u sektoru poljoprivrede. „Ovo je težak zadatak i sigurno će dugo trajati“ zaključila je.

No nas je posebno zanimalo što naši otoci mogu naučiti iz danskog iskustva i što je od projekata o kojima su govorili Marcel

Meijer i Winnie Grosbøll primjenjivo na Hvaru, Krku i ostalim našim otocima koji se suočavaju sa sličnim problemima kao i Samsø i Bornholm. Gradonačelnik Hvara Rikardo Novak za Megawatt je kazao kako se Hvar već nekoliko godina usmjerava prema projektima održivog razvoja otoka, dodajući kako je novi Zakon o otocima, koji na snagu stupa početkom siječnja 2019. stvorio pozitivnu klimu, da će pružiti više mogućnosti i potaknuti veći broj projekata poput onih o kojima su slušali od danskih kolega. „I naša je namjera u projekte uključiti lokalno stanovništvo, trebamo samo naći najpovoljniji model na koji to možemo učiniti, a to podrazumijeva i intenzivniju edukaciju otočana“ objasnio je Novak.

„Danski otoci su već godinama usmjereni prema tom cilju održivih otoka, razvili su dobre projekte, posebno one vezane uz proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, a pritom su uspjeli motivirati otočane da svoj novac, umjesto da ga drže u banci, ulože u te projekte. Ljudi su to prepoznali i prihvatili i ja sam uvjeren da će i kod nas jednom naši otočani prihvatiti takav način razmišljanja“, kazao je Novak i dodao kako i Hvar nastoji krenuti tim putem. Mi smo u svojem prostornom planu predvidjeli dvije lokacije za solarne elektrane koje planiramo izgraditi u narednim godinama i već smo u preliminarnim razgovorima s HEP-om koji se želi uključiti u tu priču“, objasnio je Novak.

Dogradonačelnik Krka Čedomir Miler kaže da je sve ono što lokalna samouprava poduzima na Krku po pitanju održivosti otoka na tragu onome što rade danski otoci, no kaže kako su Bornholm i Samsø u tim projektima otišli puno dalje, posebno kada je u pitanju očuvanje okoliša prelaskom na obnovljive izvore energije. „Iz iskustava danskih kolega naučili smo da je ključna stvar kvalitetna komunikacija s građanima. Ništa ne možete provesti na brzinu, za sve je potrebno pripremiti teren kroz komunikaciju s građanima, edukaciju i usuglašavanje zajedničkih ciljeva i strategija. Tek kada postignemo konsenzus, tek tada možemo krenuti u realizaciju planiranoga“, rekao je Miler.

Načelnici dvaju danskih otoka

Bornholma i Samsøa na Krku i Hvaru su informirali domačine o svojim pozitivnim iskustvima o energetske tranziciji

Dogradonačelnik Krka Čedomir Miler (lijevo)

kaže da je lokalna samouprava po pitanju održivosti Krka na tragu onoga što čine danski otoci, a gradonačelnik Hvara Rikardo Novak (desno) uvjeren je da treba intenzivnije educirati stanovništvo na otocima

TEKST Sandra Carić Herceg

FOTO Pixsell